

Ο Γλυφάδας Αντώνιος για τα φαινόμενα του νεοπαγανισμού και της σύγχρονης ειδωλολατρίας

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Γλυφάδας](#)

Στην αναγκαιότητα της καλλιέργειας της ζωντανής σχέσης με τον Χριστό απέναντι στα ρεύματα [νεοπαγανισμού](#) και τις μορφές [ειδωλολατρίας](#) στη σύγχρονη εποχή, εστιάζει η εγκύκλιος του [Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γλυφάδας κ. Αντωνίου](#), η οποία εκδόθηκε με αφορμή τα πορίσματα της 45ης Πανορθόδοξου Συνδιασκέψεως για θέματα Αιρέσεων και Παραθρησκείας, με θέμα «Νεοπαγανισμός: Όψεις και πρακτικά».

Όπως επισημαίνεται χαρακτηριστικά, τα συμπεράσματα του Συνεδρίου «θεωρούμε,

ότι είναι αναγκαίο να γνωρίζουμε για την πνευματική μας κατάρτιση... ώστε να μη παρασυρόμεθα από διάφορους ψευδολόγους νεοπαγανιστές». Ο Σεβασμιώτατος υπογραμμίζει ότι στη σύγχρονη εποχή «εμφανίζονται διάφορες κινήσεις που επιχειρούν να αναβιώσουν την αρχαία ελληνική θρησκεία», τις οποίες χαρακτηρίζει ως νεοπαγανιστικές.

Η εγκύκλιος παρουσιάζει συνοπτικά τη φύση της αρχαίας ελληνικής θρησκείας ως «ένα σύνθετο και πολυδιάστατο φαινόμενο», με βασικά γνωρίσματα «τον πολυθεϊσμό, τη στενή σύνδεση της θρησκευτικής ζωής με τον φυσικό κόσμο και τη τελετουργική συμμετοχή του λαού», επισημαίνοντας παράλληλα ότι ήδη από την αρχαιότητα υπήρξε κριτική προς τις ανθρωπομορφικές αντιλήψεις περί θεών.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στις σύγχρονες ιδεολογικές ανακατασκευές της αρχαιότητας, τονίζοντας ότι «οι νεοπαγανιστικές προσεγγίσεις επιλέγουν αποσπασματικά στοιχεία της αρχαιότητας» και «δημιουργούν νέες μορφές θρησκευτικότητας, που βασίζονται σε αυθαίρετες επιλογές συμβόλων, τελετών και ιδεών».

Ο Μητροπολίτης επισημαίνει ακόμη ότι στα νεοπαγανιστικά ρεύματα διατυπώνονται «διάφορες θεωρίες σχετικά με το πρόσωπο του Χριστού», οι οποίες αλλοιώνουν την μαρτυρία της Αγίας Γραφής της Εκκλησίας, υπογραμμίζοντας ότι «ο Χριστός αποτελεί πραγματικό ιστορικό πρόσωπο, που γεννήθηκε στην Βηθλεέμ και εισήλθε στην ιστορία ως ο Ενανθρωπήσας Λόγος του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου».

Παράλληλα, γίνεται λόγος για σύγχρονες μορφές ειδωλολατρίας, όπως «ο φετιχισμός, δηλαδή η απόδοση υπερφυσικών ιδιοτήτων σε άψυχα αντικείμενα ή σύμβολα», ενώ τονίζεται ότι η ειδωλολατρία συνδέεται με «την απομάκρυνση του ανθρώπου από τον ζωντανό Θεό».

Στην εγκύκλιο υπογραμμίζεται επίσης η δημιουργική σχέση Ελληνισμού και Χριστιανισμού, καθώς «η δημιουργική συνάντηση του ελληνικού πνεύματος με την χριστιανική διδασκαλία υπήρξε ιδιαιτέρως σημαντική», με καθοριστική συμβολή των Πατέρων της Εκκλησίας στη σύνθεση αυτή.

Καταληκτικά, ο Σεβασμιώτατος απευθύνει ποιμαντική προτροπή προς τους πιστούς, επισημαίνοντας ότι «οι νεοπαγανιστικές αντιλήψεις απομακρύνουν όσους τις ακολουθούν από τον Χριστό» και καλώντας τους να καλλιεργήσουν «ζωντανή σχέση με τον Χριστό μέσα στην Εκκλησία», η οποία οδηγεί «σε πορεία καθάρσεως... και φωτισμού», με τελικό σκοπό «την αιώνια ένωση μας με τον Χριστό».

Αναλυτικά η εγκύκλιος του Μητροπολίτη Γλυφάδας κ. Αντωνίου:

Έν Βούλα τῆ 20ῆ Μαρτίου 2026

Αγαπητοί Αδελφοί,

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Τον περασμένο Νοέμβριο συνεκλήθη ἡ 45ῆ Πανορθόδοξος Συνδιάσκεψις για θέματα Αἰρέσεων καί Παραθρησκείας, μέ θέμα: «Νεοπαγανισμός: Ὅψεις καί πρακτικά». Το Συνέδριο αὐτό κατέληξε σε σημαντικά Πορίσματα, τά ὅποια θεωροῦμε, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο νά γνωρίζουμε γιά τήν πνευματική μας κατάρτιση καί τήν ὀρθόδοξη ἐν Χριστῷ αὐτοσυνειδησία μας, ὥστε νά μή παρασυρῶμεθα ἀπό διαφόρους ψευδολόγους νεοπαγανιστές.

Διότι, δυστυχῶς, στήν σύγχρονη ἐποχή ἐμφανίζονται διάφορες κινήσεις πού ἐπιχειροῦν νά ἀναβιώσουν τήν ἀρχαία ἑλληνική θρησκεία. Αὐτές οἱ κινήσεις ὀνομάζονται νεοπαγανιστικές.

Ἡ ἀρχαία ἑλληνική θρησκεία ἀποτελεῖ ἕνα σύνθετο καί πολυδιάστατο φαινόμενο τῆς ἀρχαιότητος, πού περιλαμβάνει ἕνα σύνολο λατρευτικῶν ἀντιλήψεων, ἀντιλήψεων, δοξασιῶν καί τελετουργικῶν πρακτικῶν τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου. Στο πλαίσιο αὐτό εἶχε διαμορφωθῆ μιᾷ ἰδιαίτερη σχέση ἀνάμεσα στό θεῖο, τόν κόσμο καί τόν ἄνθρωπο. Βασικά χαρακτηριστικά της ὑπῆρξαν ὁ πολυθεϊσμός, ἡ στενή σύνδεση τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς μέ τόν φυσικό κόσμο καί ἡ τελετουργική συμμετοχή τοῦ λαοῦ.

Στή λαϊκή της μορφή συνεδέθη στενά μέ τήν μυθολογία καί παρουσίαζε τούς θεούς μέ ἀνθρωπομορφικά χαρακτηριστικά καί ἀνθρώπινα πάθη. Οἱ ἀντιλήψεις αὐτές προκάλεσαν τήν κριτική ἀκόμη καί ἀρχαίων φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι προσπάθησαν νά προσεγγίσουν διαφορετικά τήν φύση τοῦ θεοῦ.

Μέ τήν πάροδο του χρόνου, ἰδιαίτερα κατά τήν ἑλληνιστική καί ρωμαϊκή περίοδο, ἡ ἀρχαία θρησκεία ὁδηγήθηκε σε παρακμή, ἐπηρεασμένη ἀπό φαινόμενα

συγκρητισμού, μαγείας και άποθεώσεως τών αυτοκρατόρων.

Κατά τήν ύστερη αρχαιότητα υπήρξαν προσπάθειες αναβιώσεως τής αρχαίας θρησκείας, μέ πιά χαρακτηριστική τήν περίπτωση τοῦ αυτοκράτορος Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, ὁ ὁποῖος ἐπεχείρησε νά περιορίσει τόν Χριστιανισμό καί νά ἐπαναφέρει τόν παγανισμό, προωθώντας παράλληλα τήν περιθωριοποίηση τών χριστιανῶν ἀπό τήν κοινωνική και πνευματική ζωή.

Γιά νά κατανοηθεῖ σωστά τό ἀρχαῖο θρησκευτικό φαινόμενο, πρέπει νά γίνεται διάκριση ανάμεσα στήν ιστορικά τεκμηριωμένη πραγματικότητα καί στίς σύγχρονες ιδεολογικές ἀνακατασκευές. Διότι συχνά, οἱ νεοπαγανιστικές προσεγγίσεις ἐπιλέγουν ἀποσπασματικά στοιχεῖα τής ἀρχαιότητος καί τά ἐρμηνεύουν μέ τρόπο πού ἀνταποκρίνεται περισσότερο σε σύγχρονες αντιλήψεις παρά στήν ιστορική παράδοση. Ἔτσι, ἀντί νά ἀνασυνθέτουν τήν ἀρχαία θρησκεία, δημιουργοῦν νέες μορφές θρησκευτικότητος, πού βασίζονται σε αυθαίρετες ἐπιλογές συμβόλων, τελετῶν καί ἰδεῶν.

Ἐπίσης, στά σύγχρονα νεοπαγανιστικά διατυπώνονται συχνά διάφορες θεωρίες σχετικά μέ τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλοτε παρουσιάζεται ὡς ἀπλός ιστορικός διδάσκαλος, ἄλλοτε ὡς μυθική μορφή ἢ ὡς ἐκδήλωση ἀρχαίων θεοτήτων. Συχνά προβάλλονται καί ἀνιστόρητες ἀφηγήσεις γιά δῆθεν ταξίδια Του σε διάφορες χώρες. Ὡστόσο, σύμφωνα μέ τήν μαρτυρία τής Ἁγίας Γραφῆς καί τής ιστορικής παραδόσεως, ὁ Χριστός ἀποτελεῖ πραγματικό ιστορικό πρόσωπο, πού γεννήθηκε στην Βηθλεέμ καί εἰσῆλθε στήν ἱστορία ὡς ὁ Ἐνανθρωπήσας Λόγος τοῦ Θεοῦ γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Στήν ἐποχή μας παρατηρεῖται ἐπίσης, μια μορφή σύγχρονης εἰδωλολατρίας, πού ἐκφράζεται ἀπό τόν φетиχισμό, δηλαδή τήν ἀπόδοση ὑπερφυσικῶν ἰδιοτήτων σέ ἄψυχα ἀντικείμενα ἢ σύμβολα.

Ἡ Ἐκκλησία ἐξ ἀρχῆς ἀντιτάχθηκε στήν εἰδωλολατρία. Οἱ Προφῆτες, οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ Πατέρες τής Ἐκκλησίας ὑποστήριξαν, ὅτι ἡ εἰδωλολατρία προέρχεται ἀπό τήν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν ζωντανό Θεό καί ἀπό τήν πνευματική σύγχυση, πού ὀδηγεῖ στήν θεοποίηση τής κτίσεως. Σύμφωνα μέ τήν διδασκαλία τους, ὅταν ὁ ἄνθρωπος χάνει τήν κοινωνία μέ τόν Δημιουργό, λατρεύει κατασκευάσματα τής φαντασίας του καί ἀποδίδει θεϊκές ἰδιότητες σέ ἀντικείμενα, ιδέες ἢ φυσικές δυνάμεις. Μέ τόν τρόπο αὐτό ὀδηγεῖται στήν αὐτοειδωλολατρία, δηλαδή στήν λατρεία τοῦ ἰδίου τοῦ ἑαυτοῦ του καί τών παθῶν του.

Παράλληλα, ὅμως, πρέπει νά τονισθῇ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔλαβε ἀπό τόν ἀρχαῖο κόσμο ὅσα καλά εἶχε. Καί αὐτά ἦσαν πολλά. Ἡ δημιουργική συνάντηση τοῦ ἑλληνικοῦ

πνεύματος μέ τήν Χριστιανική διδασκαλία υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική. Είναι χαρακτηριστικό, ότι ο Απόστολος Παῦλος άπευθύνθηκε στους Έλληνες χρησιμοποιώντας στοιχεΐα τής έλληνικής φιλοσοφικής σκέψεως. Στην συνέχεια, το Βυζάντιο έγινε ο θεματοφύλακας τής κλασικής παιδείας. Οι Βυζαντινοί λόγιοι έμελέτησαν και άντέγραψαν τά έργα τής άρχαίας Έλληνικής Γραμματείας και τα διέσωσαν για τίς έπόμενες γενεές. Παρότι, όμως, έκτιμοῦσαν βαθιά τήν άξία τής άρχαίας παιδείας, δέν υιοθέτησαν τίς παλαιές θρησκευτικές δοξασίες, οι όποιες, όπως είπαμε, είχαν ήδη δεχθεί κριτική άκόμη και από άρχαίους φιλοσόφους.

Καθοριστική στην σύνθεση Έλληνισμού και Χριστιανισμού υπήρξε ή συμβολή πολλών μεγάλων μορφών τής Έκκλησίας, όπως ο Μέγας Βασίλειος, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος, ο Γρηγόριος Νύσσης, ο Ίωάννης ο Δαμασκηνός, ο Μέγας Φώτιος, ο Ευστάθιος Θεσσαλονίκης και ο Γρηγόριος ο Παλαμᾶς. Μέσα από τά έργα τους επετεύχθη ο δημιουργικός συνδυασμός τής χριστιανικής πίστεως μέ τήν άρχαιοελληνική παιδεία. Μέ τόν τρόπο αυτό ή κλασική Γραμματεία όχι μόνον διεσώθη, αλλά και έντάχθηκε σέ ένα νέο πνευματικό πλαίσιο, πού υπηρετεί τήν μόρφωση και τήν πνευματική καλλιέργεια του άνθρώπου.

Και έδω πρέπει να διευκρινισθῆ, ότι, οσάκις στά λειτουργικά κείμενα άκοῦμε τόν όρο “Έλληνες”, έννοοῦνται οι είδωλολάτρες και όχι οι Έλληνες ως έθνος. Η Έκκλησία σέβεται τήν έθνική ταυτότητα των λαών και γι’ αυτό έστήριξε πάντοτε τους άγώνες του Έλληνικού έθνους για έλευθερία από τήν σκλαβιά.

Άδελφοί μου,

Οι νεοπαγανιστικές αντιλήψεις άπομακρύνουν όσους τίς άκολουθοῦν από τόν Χριστό. Δεν είναι δυνατόν νά πιστεύη κάποιος στόν Χριστό και συγχρόνως να λατρεύη τήν κτίση ή νά άποδέχεται φαντασιακές θρησκευτικές ανακατασκευές του παρελθόντος.

Φροντίστε να καλλιεργήσετε ζωντανή σχέση μέ τόν Χριστό μέσα στην Έκκλησία. Η σχέση αυτή βιώνεται μέ τά Μυστήρια και τήν άσκητική ζωή και οδηγεί τόν άνθρωπο σέ πορεία καθάρσεως από τά πάθη και φωτισμού, μέ απώτερο στόχο τήν επίτευξη του σκοπού τής ύπάρξεώς μας, πού είναι ή αιώνια ένωσή μας μέ τόν Χριστό, ή θέωση. Μέ έφόδιο την ζωντανή εμπειρία τής πίστεως και τής έκκλησιαστικής ζωής βρίσκουμε νόημα στη ζωή μας και άποκτοῦμε ολοκληρωμένη πνευματική προοπτική.

Μέ πατρικές εύχές

Ο Μητροπολίτης

† Ο Γλυφάδας,

Ἑλληνικοῦ, Βούλας, Βουλιαγμένης καί Βάρης
ΑΝΤΩΝΙΟΣ